

Keskustan periaatteet

Periaateohjelma

Hyväksytty Keskustan puoluekokouksessa Kouvolassa 1996

SISÄLTÖ:

1. Keskustan lähtökohdat
2. Ihminen muuttuvassa maailmassa
3. Mahdollisuuksien tasa-arvoon
4. Sivistyksen voima
5. Valtio heikomman asialla
6. Yrittäjyys on talouden ydin
7. Suomi tarvitsee työreformin
8. Luonto liittolaisena
9. Maaseudun ja kaupungin kumppanuus
10. Suomi on maakuntiansa summa
11. Suomalaisuus eurooppalaisuuden ja maailmankulttuurin osana
12. Keskusta Suomessa vuodesta 1906

1. Keskustan lähtökohdat

Keskusta arvostaa ihmisen vapautta, itsenäisyyttä, omatoimisuutta, kekseliäisyyttä sekä yritteliäisyyttä. Suvaitsevaisuus, ajatuksen vapaus ja perusarvojen kunnioitus kuuluvat keskustalaiseen arvomaailmaan. Keskusta tahtoo edistää ihmisten yhteistyötä ja yhteenkuuluvuutta sekä vastuuta lähiyhteisöstä ja heikommassa asemassa olevista.

Keskustalaiset haluavat uudistaa yhteiskuntaa ottaen huomioon maailman ja elinehtojen muutokset. Nähtävissä olevia ongelmia n ehkäistävä rohkean politiikan avulla.

Keskusta on vaikutuskanava kullekin tärkeisiin asioihin. Se toimii sillanrakentajana yhteiskunnassa vallitsevien vastakkainasettelujen ylittämiseksi. Puolueen toimintaa luonnehtii paikallisuus ja lähivaikuttaminen. Keskusta on ihmisten kesellä.

2. Ihminen muuttuvassa maailmassa

Maatalous-Suomi muuttui toisen maailmansodan jälkeen suurten järjestelmien teollisuusyhteiskunnaksi. Parhaillaan elämme siirtymävaihetta jälkiteolliseksi tietoyhteiskunnaksi kutsuttuun aikaan, jossa korostuvat tieto ja osaaminen. Muotoutuva aikakausi korostaa ympäristöarvoja, edellyttää yrittäjähenkistä elämäkatsomusta ja on kulttuuriltaan monimuotoinen.

Teollisuusyhteiskunnalle oli ominaista yhtenäiskulttuuriin pyrkiminen. Tietoyhteiskunnassa ja avoimessa taloudessa erilaisuus ja monimuotoisuus rikastuttavat suomalaista elämäntapaa. Yhteiskunta henkistyy ja kulttuurin merkitys sekä arvostus korostuvat. Jatkuva oppiminen ja henkinen kasvu ovat suomalaisen yhteiskunnan tärkeimpiä voimavaroja.

Useista ihmisistä muutos tuntuu kuitenkin ylivoimaiselta ja ahdistavalta. Moni kokee työelämän sopeutumistarpeet suuremmiksi kuin mihin omat voimavarat riittävät. Työttömyyden ja turvattomuuden leimaaman yhteiskunnan sijaan on luotava mahdollisuus parempaan tulevaisuuteen. Tätä kehitystä Keskusta haluaa toiminnallaan ja vaihtoehtoillaan edistää.

3. Mahdollisuuksien tasa-arvoon

Keskustalle oikeudenmukaisuus tarkoittaa ihmisten mahdollisuuksien tasa-arvoa.

Julkisen vallan tehtävä ja velvollisuus on turvata kansalaisille yhdenvertaiset mahdollisuudet elämänsä rakentamiseen. Tämä on edellytys ihmisarvoiselle elämälle.

Keskusta korostaa ihmisen vastuuta itsestään sekä tukee mahdollisuutta omalla työllä vaurastumiseen. Apua tarvitsevia, heikommassa asemassa olevia ja syrjäytyneitä kannustetaan ja tuetaan yhteisin varoin ja ponnistuksin pysymään elämässä kiinni.

Oikeudenmukaisuuden on toteuduttava myös sukupolvien välillä. Mikään sukupolvi ei saa toimillaan heikentää tulevien mahdollisuuksia. Yhteiskunta ja elävä luonto on pyrittävä jättämään tuleville polville vähintään samassa kunnossa kuin se on saatu.

Sukupuolten välisen tasa-arvon on oltava suomalaisen yhteiskunnan lähtökohta. Sekä naisen että miehen on voitava valita roolinsa niin yhteiskunnassa kuin perheessään vapaasti. Yhteiskunnan on tehtävä tämä valinta mahdolliseksi ja jokaisen valintaa on arvostettava.

4. Sivistyksen voima

Keskustalaisille sivistys on itseisarvo, jonka merkitystä ei voi mitata välittömästi rahassa. Sivistys on osa arkista elämänhallintaa. Toisaalta se ilmentää niin ihmisen kuin kansakunnankin tasolla hyvän inhimillisen elämän perimmäisiä arvoja ja päämääriä.

Sivistyksellinen tasa-arvo on tulevaisuuden tärkein oikeudenmukaisuuskysymys. Jokaiselle kansalaiselle on turvattava asuinpaikasta, kielestä ja sosiaalisesta taustasta riippumatta tasa-arvoiset mahdollisuudet itsensä monipuoliseen kehittämiseen läpi elämän.

Nyt tarvitaan kykyä elää ja muuntautua verkostoituvassa tietoyhteiskunnassa. Henkinen pääoma ja osaaminen ovat kestävin perusta Suomen tulevaisuudelle. Laaja yleissivistys ja mahdollisuus jatkuvaan oppimiseen eheyttävät Suomea ja estävät ihmisten yhteiskunnallista vieraantumista.

5. Valtio heikomman asialla

Keskustalle valtio ja yhteiskunta ovat kaksi eri asiaa. Valtio ja julkinen valta edustavat poliittisesti säädeltä osaa yhteiskunnasta. Julkisen vallan tehtävät on täsmällisesti määriteltävä ja rajattava.

Valtion ensisijaisena tehtävänä on kansakunnan sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden ylläpitäminen sekä kansalaisten perusoikeuksien ja yhtäläisen oikeusturvan takaaminen. Valtion on huolehdittava siitä, ettei korostunut taloudellinen tai etujärjestövalta vääristä yhteiskuntaa vahvimpien eduksi.

Keskustan tavoite on aito parlamentaarinen tasavalta, jossa keskeistä valtaa käyttää Suomen eduskunta. Keskusta haluaa vahvistaa edustuksellista demokratiaa yhteiskunnan oleellisimmista tavoitteista päätettäessä ja karsia julkista vallankäyttöä alueilta, joille se ei kuulu. Vallankäytön on oltava avointa ja vallankäyttäjät vaihdettavissa.

Kansalaisyhteisöjen vahvistuva asema on tärkeä kehittyvälle ja turvallisuutta luovalle yhteiskunnalle. Keskustan mielestä yhteiskunnan terveeseen rakenteeseen kuuluu talouden, kulttuurin ja poliittisen järjestelmän riittävä itsenäisyys ja vuorovaikutus.

6. Yrittäjyys on talouden ydin

Talous luo edellytykset hyvinvoinnille ja toimeentulolle. Taloudelliseen toimintaan vaikuttavat erilaiset arvot, vastakkaiset edut ja käsitykset tulevaisuudesta.

Keskustan talouskäsitys perustuu markkinatalouteen, jossa poliittinen valta asettaa puitteet markkinavoimien toiminnalle. Näiden puitteiden tehtävä on taata taloudellisen toiminnan laillisuus, luonnontaloudellinen kestävyys ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus.

Toimivan talouden ydin on yrittäjyys niin toiminnan muotona kuin elämänasenteenakin. Julkisen vallan yksi tärkeä tehtävä on edistää yrittäjyyttä ja huolehtia siitä, ettei kilpailuolosuhteita vääristetä. Yrittäjällä on oltava mahdollisuus taloudelliseen onnistumiseen.

Talouden rakenteiden muuttuessa kasvaa yritysten yhteistyön ja liittoutumisen merkitys. Keskusta kannustaa kansalaisia ja yrityksiä yhteistyöhön, verkottumiseen ja osuustoimintaan.

7. Suomi tarvitsee työreformin

Suomalaisen yhteiskunnan kipein ongelma on rakenteelliseksi muuttunut työttömyys, jonka seurauksena osaa väestöstä uhkaa pysyvä syrjäytyminen. Tähän ongelmaan ja työelämän murrokseen on vastattava rakenteisiin ulottuvalla työreformilla. Uudistuksessa on yhdistettävä työttömien, työssäkäyvien ja yrittäjien edut työttömyyttä vähentävällä tavalla.

Työ on tärkeimpiä itsensä toteuttamisen muotoja. Työn ja toimeentulon uudistaminen edellyttää työn käsitteen laajentamista kotona tapahtuvaan työhön, opiskeluun, vapaaehtoispalveluun sekä muuhun nyt palkattomaan toimintaan, joka edistää yhteistä hyvää.

Oikeudenmukaisesti toteutettu työreformi edellyttää sosiaaliturvajärjestelmän uudistamista ja joustavan perustulon käyttöönottoa.

8. Luonto liittolaisena

Luonto on meille liittolainen. Luonnon monimuotoisuuden ylläpito suojelee maapallon elämää ylläpitäviä järjestelmiä. Suomen vauraus on peräisin runsaista ja monipuolisista uudistuvista luonnonvaroista. Niiden hoidon ja hyödyntämisen periaatteena on oltava uusiutuvien luonnonvarojen ylläpitäminen sukupolvesta toiseen.

Euroopan kansoista suomalaiset ovat säilyttäneet suhteensa luontoon läheisenä ja elävänä. Myös kaupungistuva Suomi on rakennettava niin, että jokaisella on mahdollisuus päästä luontoon. Jokamiehen oikeudet takaavat omakohtaisen yhteyden luontoon.

Uusiutumattomia luonnonvaroja on kukin sukupolvi oikeutettu käyttämään vain, mikäli se korvaa käyttämänsä osuuden seuraaville polville sellaisella tiedolla ja teknologialla, joka auttaa elämään sovussa luonnon kanssa. Tämä tarkoittaa tuotannon ja kulutuksen kiertojen sulkemista ja yhdentämistä luonnon kiertoihin. Luonto käy niukaksi maailmassa, jossa väkiluku kasvaa räjähdysmäisesti. Siksi ruokaturvallisuus, teollisuuden uudistuva luonnonvarapohja sekä puhdas vesi ovat arvokkain kansallisvarallisuutemme osa, jonka arvo tulevaisuudessa vain kasvaa.

9. Maaseudun ja kaupungin kumppanuus

Kulttuuriltaan vahvat kansakunnat arvostavat edellisten sukupolvien saavutuksia. Suomalaiset ovat vuosisatojen aikana luoneet elinvoimaisen elinkeinotoiminnan ja maailman pohjoisimman maatalouden, joka tuottaa oman väestön tarvitsemat peruselintarvikkeet. Tuotantoa on pystytty kehittämään jatkuvan tehostamisen lisäksi terveen ympäristön ja elintarviketurvallisuuden vaatimusten mukaisesti. Julkisen vallan tehtävä on luoda edellytykset kannattavalle maataloudelle ja muulle maaseudun yrittämiselle koko maassa

Maa- ja metsätalouden arvo on ehtymättömän aurinkoenergian muuntamisessa ihmisen tarvitsemaksi ruoaksi, kuiduksi, energiaksi ja bioraaka-aineiksi. Oikeita menetelmiä käyttäen maaseudun elinkeinot luovat pysyvää hyvinvointia pitkälle tulevaisuuteen.

Asukkaiden ehdoilla rakentuva kaupunki kokoaa ihmisen sosiaalisen ja henkisen yhteiselämän. Rakenteellisesti monimuotoinen kaupunki auttaa ihmisiä kohtaamaan toisensa.

Keskusta haluaa kehittää Suomesta yhteiskunnan, jossa maaseutu palvelee koko Suomea ja kaupungit kaikkia suomalaisia. Vuorovaikutuksessa maaseutu- ja kaupunkikulttuuri tuottavat sekä taloudellisesti että inhimillisesti parhaan yhteiskunnan.

10. Suomi on maakuntiansa summa

Suomi on ollut vahvojen paikalliskulttuurien ja omaleimaisten maakuntien maa. Keskustalaisen käsityksen mukaan jälkiteollinen tietoyhteiskunta avaa uusia mahdollisuuksia paikalliskulttuurien kehitykselle. Samaan suuntaan vaikuttaa eurooppalainen yhdentymisen, jossa paikallinen päätöksenteko koetaan yhä tärkeämmäksi.

Tasapainoisen Suomen rakentamiseksi tarvitaan tehokasta ja oikein kohdennettua aluepolitiikkaa. Kauttaaltaan asuttu maakuntien Suomi on tärkeä osa kansallista hyvinvointiamme, omaleimaisuuttamme ja turvallisuuttamme.

Keskusta toimii ihmisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi heidän asuinpaikastaan riippumatta. Pääkaupunkiseudun ja maakuntakeskusten asemaa kansainvälisten yhteyksien solmukohtina on edistettävä.

Maakunnalliset voimat kokoamalla lisätään kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia ja muunnetaan alueellista tahtoa toiminnaksi. Tästä syystä Keskusta haluaa vahvistaa maakuntahallintoa ja lisätä maakuntien itsenäisyyttä.

Maakunnallisuus on tärkeä osa identiteettiä. Keskusta haluaa edistää rikasta maakunnallista kulttuuria.

11. Suomalaisuus eurooppalaisuuden ja maailmankulttuurin osana

Suomalaisuus on omaperäinen osa Euroopan kulttuurista rikkautta - perinteensä, luovan voimansa ja kansojenvälisen vuorovaikutuksen ansiosta. Suomi ja suomalaisuus eivät kehity matkimalla tai eristäytymällä, vaan vaalimalla ominaispiirteitä ja siten vahvistamalla eurooppalaisuutta ja koko ihmiskunnan henkistä pääomaa. Muualta Suomeen muuttaneiden tasapuolisen ja ihmisarvoisen kohtelun on oltava osa arvomaailmaamme. Suomen on oltava sekä itsenäinen kansakunta että kansainvälisen yhteisön aktiivinen ja yhteistyökykyinen jäsen. Talouden, turvallisuuden ja ympäristön vaatimukset edellyttävät kasvavaa taloudellista ja poliittista yhteistyötä kansojen kesken. Suomen on vaikutettava siellä, missä tehdään suomalaisia koskevia päätöksiä.

Ihmiskunnan yhteisiä päämääriä ovat inhimillisen elämän ja henkisen kehityksen mahdollisuuksien saaminen kaikkien ulottuville, köyhyyden poistaminen sekä elämän jatkumiselle välttämättömän luonnontasapainon ylläpitäminen. Keskusta pitää tärkeänä, että Suomi täyttää oman velvollisuutensa näiden päämäärien toteutumiseksi.

Suomen on huolehdittava hyvistä suhteista kaikkien maiden ja erityisesti naapurimaiden kanssa. Suomen etujen mukaista on pysyä sotilaallisesti liittoutumattomana ja ylläpitää uskottavaa, itsenäistä ja yleiseen asevelvollisuuteen perustuvaa puolustuslaitosta. Perinteisillä puolueettomuuspolitiikan linjauksilla Suomi voi parhaiten turvata kansakunnan vapauden ja itsenäisyyden.

12. Keskusta Suomessa vuodesta 1906

Talonpoikaisuudesta ja Santeri Alkion edustamasta nuorsuomalaisuudesta kehittyi vuosisadan alussa keskustalainen kansanliike - Maalaisliitto - taistelemaan kansan vähäosaisen enemmistön etujen puolesta. Sen ensimmäisiä suuria tehtäviä olivat tasavaltaisen hallitusmuodon toteuttaminen, kansansivistyksen nostaminen ja kansakunnan eheyttäminen radikaalilla uudistusohjelmalla - maareformilla.

Maamme talonpoikaisen kulttuurin keskeiset arvot siirtyivät keskustalaisen elämäkäsityksen ytimeksi. Näitä arvoja ovat henkilökohtainen vapaus, kansanvaltaisuus, yksityinen omistus, oikeudenmukaisuus ja arkikokemukseen perustuva luontosuhde.

Tärkeä kansallinen voimanlähde on kristillinen usko ja siitä kumpuava käsitys jokaisen ehdottomasta ihmisarvosta, pyrkimys yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen ja lähimmäisenrakkauden korostaminen vihan ja itsekkyyden vastapainona.

Keskustan periaatteiden merkittävin esiintuoja oli Santeri Alkio, jonka aatteellinen testamentti on yhä Keskustan arvopohjan ydin.

Keskusta-aate on ihmisyyssaate. Ihmisyys ja sen kehitystarve ovat Keskustan yhteiskunnallisen toiminnan perusta, jolle se rakentaa ihmisen kehityksen henkisiä, sosiaalisia ja aineellisia edellytyksiä.

"Pitäkää kädessänne aina edistyksen lippu"

"Älkää unohtako köyhän asiaa"

- Santeri Alkio